

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 19/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av fordonslagen, vägtrafiklagen och av 3 § i bilskattelagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 september 2014 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av fordonslagen, vägtrafiklagen och av 3 § i bilskattelagen (RP 119/2014 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- trafikråd, ledande expert Kari Saari, kommunikationsministeriet
- enhetschef Erik Asplund, Trafiksäkerhetsverket Trafi.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
- Automobilförbundet rf
- Finlands Transport och Logistik SKAL rf
- Modified Motorcycle Association of Finland Ry.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att fordonslagen, vägtrafiklagen och bilskattelagen ändras.

Genom lagändringarna revideras bemyndigandena att utfärda bestämmelser och föreskrifter om fordon samt ändras arbetsfördelningen mellan kommunikationsministeriet och Trafiksäkerhetsverket i fråga om utfärdande av normer om fordon.

Bemyndigandena att utfärda detaljerade normer om de tekniska kraven på andra fordon än bilar och deras släpvagnar ska överföras till Trafiksäkerhetsverket. I fortsättningen ska Trafiksäkerhetsverket utfärda detaljerade tekniska föreskrifter om motorcyklar, mopeder, traktorer, trafiktraktorer, motorredskap och cyklar samt släpvagnar i dessa fordonskategorier. Genom att

överföra de teknikfokuserade fordonsnormerna till Trafiksäkerhetsverket effektiviseras genomförandet av de nationella lagstiftningsåtgärder som är en följd av den snabba internationella utvecklingstakten för kraven och förenklas utfärdandet av nationella normer som anknyter till lagstiftningsåtgärderna.

Avsikten är att stegvis genomföra överförandet av utfärdandet av normer om de fordonstekniska kraven. I det första steget förblir bemyndigandena att utfärda bestämmelser om tekniska krav på bilar och deras släpvagnar huvudsakligen oförändrade, och bestämmelser om dem ska till stor del utfärdas i den nuvarande omfattningen genom förordning av kommunikationsministeriet. I fortsättningen ska dock närmast de krav som gäller ändring av kraven på bilar och deras

släpvagnar utfärdas genom föreskrifter av Trafiksäkerhetsverket. Bestämmelser om de viktigaste kraven på alla fordon, deras komponenter och egenskaper ska även i fortsättningen utfärdas på lagnivå.

Utöver ändringarna av bemyndigandena att utfärda normer görs det vissa andra ändringar och kompletteringar i fordonslagen. De ska i huvudsak gälla fordons komponenter och egenskaper samt fordon som används vid specialtransport, s.k. dumprar som hör till kategorin

motorredskap och används på byggarbetsplatser för att köra jordmassor.

I vägtrafiklagen införs det ändringar som gäller specialtransporter samt fordonens mått, massa och lastning. Särskilt de centrala bestämmelserna om tillstånd för och utförande av specialtransporter ska tas in i vägtrafiklagen. Bemyndigandet i bilskattelagen att bestämma hur en procentuell andel ska beräknas förs över från Kommunikationsministeriet till statsrådet.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Fordonslagen (1090/2002), vägtrafiklagen (267/1981) och bilskattelagen (1482/1994) föreslås bli ändrade. Kommunikationsministeriets normgivningsbemyndigande beträffande tekniska krav lyfts över på Trafiksäkerhetsverket för alla fordon utom för bilar och deras släpvagnar. I dag regleras frågorna i en förordning av Kommunikationsministeriet, men i fortsättningen ska Trafiksäkerhetsverket meddela tekniska föreskrifter om bland annat motorcyklar, mopeder, traktorer, trafiktraktorer, motorredskap och cyklar samt släpvagnar i dessa fordonskategorier. Föreskrifter kan till exempel gälla dubbar i däck, tryckluftsbromssystem i tunga fordon, lastutrymmen och redskap för surring av last, lyktor och ändring i fordonskonstruktioner. Enligt propositionen är det tekniska och obetydliga bestämmelser om detaljer, men de kräver särskild fordonsteknisk kompetens för att beredas.

Enligt uppgifter till utskottet kommer Trafiksäkerhetsverket att meddela nya föreskrifter om tekniska krav på två- och trehjulingar och traktorer, när lagförslaget har trätt i kraft. I övrigt är det tänkt att bestämmelserna ska vara oförändrade och att behovet av ändringar bedöms senare om till exempel de internationella bestämmelserna ses över. Bestämmelser om de viktigaste kraven kommer dock i fortsättningen att ingå i lag. Vidare ingår det bland annat bestämmelser om krav på vissa specialtransporter och om att så

kallade dumprar som används på byggarbetsplatser för att köra jordmassor ska höra till kategorin motorredskap. Ett annat mål är att uppdatera bestämmelserna för att de ska motsvara EU-lagstiftningen och leva upp till den senaste utvecklingen inom fordonsområdet.

Detta är det första steget i att överföra rätten att utföra vissa uppgifter inom ramen för tekniska bestämmelser. I en andra fas kommer bemyndigandet att meddela tekniska föreskrifter om bilar och deras släpvagnar att föras över till Trafiksäkerhetsverket.

Utskottet ställer sig bakom förslaget att föra över bemyndigandena att utfärda föreskrifter. Redan nu har Trafiksäkerhetsverket teknisk kompetens inom fordonsteknik på grund av sina uppgifter och verket har också lång erfarenhet av att meddela föreskrifter om andra transportformer. Det är en bra plattform för den nya uppgiften. Expertisen vid verket kommer dessutom till nytta när en konsekvensbedömning ska göras och ändringsbehovet utvärderas, men också i internationellt samarbete kring tekniska krav. Utskottet noterar att bestämmelser om de viktigaste tekniska kraven numera i stor utsträckning finns i EU-förordningar, som är direkt tillämpliga utan nationellt genomförande. Vidare påpekar utskottet att Trafiksäkerhetsverket de senaste åren ständigt fått nya uppgifter och att detta bör beaktas i resurstilldelningen. Om uppgifter lyfts över från ministeriet till verket, bör möjlig-

heten att resurserna flyttar med bedömas i konsekvensens namn.

En del av de sakkunniga motsatte sig att dumptrar för flyttning av jordmassor klassas som motorredskap. De hänvisade bland annat till trafiksäkerheten. Enligt propositionen ska dumptrarna i fortsättningen klassas som motorredskap och den ska kunna köra på vägar utan last exempelvis när den flyttas mellan byggarbetsplatser. Däremot ska dumptrar med last bara få köras utanför vägtrafik. Trafiksäkerhetsverket ska meddela föreskrifter om bland annat nödvändiga fram- och baklyktor, halvljus och körriktningsvisare. På vägar måste motorredskap vara skyltade som långsamma fordon. Enligt uppgifter till utskottet går flyttningar av jordmassor med dumper så långsamt och är så kostsamma att förflyttningarna sannolikt bara kommer att gälla mycket korta sträckor. Vid längre sträckor kommer dumptrar precis som nu att fortfarande flyttas på lastflak.

Enligt propositionen kan en oregistrerad dumper vid registreringsbesiktning registreras som motorredskap om den uppfyller de tekniska krav som gäller för motorredskap vid den tidpunkt när den tas i drift eller senare. Kravet på registreringsbesiktning avser att säkerställa att fordonet uppfyller de tekniska kraven om det används transport på väg.

Registreringsbesiktning är ett tungt förfarande för dumptrar, anser utskottet, också med hänsyn till att det ofta är svårt att flytta tunga och stora dumptrar och att de sannolikt används mycket lite för transport på väg. För att säkerställa att de tekniska kraven uppfylls är registreringsbesiktning dock nödvändigt, anser utskottet, men påpekar att besiktningarna bör göras på byggarbetsplatsen eller på något annat liknande ställe där dumptrarna används, eftersom det är tillåtet enligt gällande lagstiftning. Om detta är uppenbart oändamålsenligt på grund av import eller andra liknande omständigheter, bör dumptrarna kunna registreringsbesiktas på besiktningssättet eller någon annanstans enligt den gällande lagstiftningen. Det är viktigt att registreringsbesiktningen av stora fordon av typen dumper kan ordnas flexibelt för att de inte i onödan ska behöva flyttas till besiktningssättet. Följaktligen

föreslår utskottet att ikraftträdandebestämmelsen i det första lagförslaget kompletteras med en bestämmelse om att registreringsbesiktning har företräde.

Det är klart att fordon måste följa kraven för att köra på väg, menar utskottet och påpekar att också trafikövervakningen måste vara effektiv och kontrollera att de tekniska kraven alltid vid transport på väg. Rent allmänt påpekar utskottet att man troligen kan mer fungerande lösningar genom att höja anslagen till trafikövervakningen och förbättra möjligheterna att utnyttja övervakningen än genom att införa fler förfaranden och krav. Dessutom kan man utnyttja möjligheterna att effektivisera trafikövervakningen med hjälp av nya tekniska lösningar.

Vid utfrågningen i utskottet framfördes det önskemål om att lyfta upp bestämmelserna ännu mer på lagnivå, bland annat kraven för andra fordon än de som är EU-typgodkända. Den här typen av fordonstekniska bestämmelser om till exempel fordon importerade från tredjeländer eller enskilt tillverkade fordon är de som enligt uppgifter till utskottet innehåller allra störst nationellt spelrum vad beträffar reglerna. Med mer heltäckande lagbestämmelser i stället för bara föreskrifter kan man enligt yttrandet generera större mångfald i den finländska fordonskulturen och hjälpa upp den finländska industrin. Enligt de sakkunniga är det svårt för den som bygger ihop enskilt konstruerade fordon att uppfylla alla krav för exempelvis EU-typgodkännande. Enligt propositionen ska Trafiksäkerhetsverket meddela föreskrifter bland annat om ändringar i fordons konstruktioner och smärre undantag från dem. Dessutom får verket i förekommande fall bevilja enskilda fordon tillstånd att avvika bland annat från bestämmelser och föreskrifter om säkerhet för konstruktion, manöverorgan, utrustning och system. Ett villkor är dock bland annat att undantagstillståndet inte ökar riskerna för säkerhet, hälsa eller miljö mer än i ringa omfattning och det inte snedvrider konkurrensen.

Utskottet anser det mycket viktigt att bestämmelserna och föreskrifterna också stöder möjligheterna att konstruera enskilda fordon och med hänsyn till säkerhetsaspekterna tillåter att en-

skilda exemplar tillverkas så flexibelt som möjligt. Fordonskonstruktion kan ge Finland positiv synlighet och verksamheten har också en viss kommersiell betydelse. Man bör inte begränsa den här typen av verksamhet onödigt mycket, anser utskottet.

De sakkunniga påpekade vidare att bestämmelserna delvis ger Trafiksäkerhetsverket stort spelrum för att meddela föreskrifter vid exempelvis vissa utsläppskrav där det inte finns tydliga gränsvärden. Det är angeläget att Trafiksäkerhetsverket inte kommer med nationella föreskrifter och krav, om till exempel inte heller EU föreskriver om särskilda skyldigheter.

Utskottet vill också lyfta fram en viktig fråga som kom fram vid utfrågningen, nämligen att man med föreskrifter och förordningar inte bör få begränsa möjligheterna att använda ett fordon för sitt syfte genom att införa krav som inte fanns när fordonet började användas.

Det är extra viktigt att föreskrifterna om tekniska krav bereds och meddelas med utgångspunkt i att bindande föreskrifter bara meddelas i den omfattning som det är nödvändigt att exempelvis trygga trafiksäkerheten eller uppfylla internationella förpliktelser och med målet att i fortsättning även i övrigt minska kraven och den administrativa bördan när det låter sig göras på det nationella planet.

Sammantaget finner utskottet propositionen behövlig och lämplig och tillstyrker lagförslaget med ändringar.

Detaljmotivering

Ikraftträdande. Utskottet föreslår att ikraftträdandebestämmelsen i fordonslagen preciseras med att registreringsbesiktning av dumprar företrädes ska utföras på det ställe där fordonet finns. Enligt ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen kan ett oregistrerat fordon som avses i 15 § 3 punkten och som är i bruk vid denna lags ikraftträdande vid registreringsbesiktning godkännas för anteckning i registret som motorredskap, om det uppfyller de tekniska krav på motorredskap som gällde då fordonet första

gången togs i bruk eller har gällt efter det. Utskottet föreslår att en bestämmelse fogas till momentet om att överensstämmelsen med kraven ska visas vid registreringsbesiktning på byggarbetsplatsen eller någon annan liknande plats där fordonet används. Om det är uppenbart oändamålsenligt ska åtgärden också kunna utföras på ett besiktningställe eller enligt den gällande lagstiftningen någon annanstans utanför ett besiktningställe. Det är viktigt att registreringsbesiktningen av stora fordon av typen dumper i första hand ordnas flexibelt allt efter behov för att de inte i onödan ska behöva flyttas till besiktningstället.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 och 3 utan ändringar och

godkänner ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1 med följande ändringar:

(1 och 2 mom. som i RP)

Ett i 15 § 3 punkten avsett oregistrerat fordon som är i bruk vid denna lags ikraftträdande kan (*utesl.*) godkännas för anteckning i registret som motorredskap, om fordonet uppfyller de tekniska krav på motorredskap som gällde då fordonet första gången togs i bruk eller varit i kraft efter det. *Överensstämmelsen med kraven ska visas vid registreringsbesiktning på byggarbetsplatsen eller på någon annan liknande plats där fordonet används. Registreringsbesiktningen kan också utföras på ett besiktningställe eller i överensstämmelse med 25 § i lagen om fordonsbesiktningens verksamhet (957/2013) på något annat ställe utanför besiktningstället, om det är uppenbart oändamålsenligt att utföra besiktningen på byggarbetsplatsen eller på någon annan liknande plats där fordonet används.*

(4 och 5 mom. som i RP)

Helsingfors den 4 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kalle Jokinen /saml
vordf. Osmo Kokko /saf
medl. Mikko Alatalo /cent
Thomas Blomqvist /sv
Ari Jalonen /saf
Merja Kuusisto /sd
Suna Kymäläinen /sd
Raimo Piirainen /sd

Janne Sankelo /saml
Hanna Tainio /sd
Eila Tiainen /vänst
Ari Torniainen /cent
Reijo Tossavainen /saf
Oras Tynkkynen /gröna
Mirja Vehkaperä /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.